

Priit Põhjala

Mu vanaisa
on murdvaras!

Pildid joonistas

Hillar Mets



Toimetas Piret Klaus
Kujundas Liis Karu

Teine trükk
Esitrükk: Tänapäev, 2016

© Priit Põhjala ja Tänapäev, 2019
Pildid © Hillar Mets

ISBN 978-9949-27-943-2

Trükitud OÜ Greif trükikojas

Ninatarkadele, marakrattidele
ja ninatarkadele marakrattidele

Sisukord

Aga mina hakkas nimeuurijaks	9
Meile meeldib filme vaadata	15
Kes peseb mustad nõud?	23
Helmi-tädil kruvid logisevad	31
Tee tädi Maria juurde ei ole pikk	38
Ahvijalgadega külmik peab dieeti	44
Kõik kardavad midagi, päriselt ka	50
Mu vanaisa on murdvaras!	57

Mina ei taha jämedaid puusi	65
Küsimusi ja huulemusi	71
Taevast sajab riisiteri	77
Sussa-Vurra, huligaan	83
Äge lennuk, puldiga	89
Kalapäid ja ahjukanu	99
Kõik see jama ühe plika pärast	105
Onu Alekseiga loomaaias	113



KARL
KRIIDU
KAAPPE

PRIIDU
PÖIAL-PRIIDU

Aga mina hakkas nimeuurijaks

Khm-khm. Tervitus! Esiteks peame vist tuttavaks saama. Nii see ju käib. Kõigepealt kirjuta sa siia oma nimi:

Väga meeldiv! Minu oma on jällegi siin:

KARL

Üks lihtne ja mehine eesti nimi, arvab isa. Tema koos emaga mulle selle nime panigi. Tegelikult lausa nimed, mitte nime. Jah, sest mul on teine veel – Priidu. Ja mul on selle tõestuseks isegi visiitkaart. See on sihuke väike paber, mille peale on kirjutatud inimese nimi ja töö ja aadress. Minu visiitkaart on selline:

KARL PRIIDU
VÄGA HEA LAPS
Aadress: kodu

Karl ja Priidu, see on kokku kaks nime. Ma ei teagi, kas mul tuleks siis öelda „tere, minu nimi on Karl Priidu” või hoopis „tere, minu nimed on Karl Priidu”. Ei, nii vist ikka ei saa. Segane värk. Aga segadust on selle nimega või siis nende nimedega veel.

Vaata, isa on vist ainus, kes kutsub mind alati pikalt, kahe nimega – Karl Priidu. Ema nimetab mind Karl Priiduks ainult siis, kui ma olen midagi ära lõhkunud. Või tulen koolist koju märkusega, sest kustukummidest torni ehitada oli palju huvitavam kui mataülesandeid lahendada. Siis paneb ema käed rinnale risti, vaatab mulle pahase näoga otsa ja küsib iga tähte rõhutades: „KARL PRIIDU, kas sul häbi ka on?” On küll. Ja enam ma ei tee, päriselt ka.

Aga tavaliselt ütleb ema mulle lihtsalt Priidu. Ära sa nüüd arva, et sellepärast, et ta on isast laisem ega viitsi mu pikka nime iga kord tervenisti välja öelda. Ei, tegelikult on ema hoopis see meie pere kõige virgem – muudkui kraamib ja peseb ja triigib ja küpsetab. See-eest isa pikutab mõnikord kogu õhtu diivanil ja läheb emale appi alles siis, kui ema paneb käed rinnale risti, vaatab talle pahase näoga otsa ja küsib iga ... nojah, sa juba tead, kuidas siit edasi läheb.

Mina arvan, et ema nimetab mind Priiduks sellepärast, et Priidu lihtsalt meeldib talle rohkem kui Karl. Seevastu tädi Maria, kes on mu ema õde, kutsub mind

just nimelt Karliks. Ta ütleb, et Priidust on tal juba kōrist saadik. Priidu, tegelikult Priit, on ka tema mehe nimi. Ja mõnikord ütleb tädi Maria mulle Kaapee. „Kaa” nagu *k*-täht nagu Karl ja „pee” nagu *p*-täht nagu Priidu, saad aru? Onu Marko, kes on mu ema vend, ütleb minu kohta Kriidu. See on sama kaval nimi nagu Kaapee. Võtad Karlist *k*-tähe, Priidust „riidu”, paned need kokku ja saadki Kriidu.

Vanaema Kersti, minu ema ema, nimetab mind Jõmmiks ja Plõnniks ja Klutiks ja Selliks ja Naaskliks ja Jütsiks ja Rüblikuks ja Vinskiks ja ... Huh, kust ta võtab kõik need nimed? Aga vanaisa Andres, minu ema isa, ütleb mulle hoopiski Pöial-Priidu. Ta räägib, et kui ta mind pärast mu sündimist esimest korda sülle võttis, olin vaevu tema pöidla pikkune. Minu arust vanaisa luiskab pisut. Ma pidin ikka olema vähemalt ta nime-tissõrme pikkune. Aga olgu pealegi. Kui arvestada, mis ametit vanaisa peab, siis ei saa natukest luiskamist talle pahaks panna. Mina kutsun teda vastutasuks vanani-naks. Sest ta nina on päris vana, nagu ta isegi.

Muide, mu isa nimi on samuti Andres, just nagu vanaisalgi. Võiks ju arvata, et ema valis endale mehe, see tähendab minule isa nime järgi – et kui tema isa on Andres, siis olgu minu oma kah, lihtsam meeles pidada. Aga mina tean, et tegelikult valis ema mu isa välja hoopis sellepärast, et isa on hästi pikk. Ema ise on

hästi lühike ega ulatu kõige kõrgematelt köögiriulitelt asju alla võtma.

Mul on ka vanavanaema. Ta on mu ema ema ema ja ta nimi on Laine. Nagu merelaine. Tema kutsub mind mõnikord Priiduks, aga mõnikord hoopis Markoks. Siin ei ole midagi imestada, sest Marko on ju minu onu, tema lapselapse nimi. Ja paljud leiavad, et mina ja onu Marko oleme ühte nägu, kuigi onu Markol on habe ja vähe juukseid, minul seevastu palju juukseid ja habet ei ole üldse.

Aga mõnikord, kuula nüüd, ütleb vanavanaema mulle Eva, mis on mu ema nimi, või Maria, kes on mu tädi! See on juba päris naljakas. Ema ja tädi on ju tüdrukud, või noh, naised, ja mina olen mees, või noh, poiss. Kõige naljakam on aga see, kui vanavanaema kutsub mind Pontuseks või Lontuks. Pontus ja Lontu on vanavanaema koerad.

Ema ütleb, et vanavanaemast tuleb aru saada. Ta on ju hästi vana ja vanainimesed ajavad ikka vahel asju ja sõnu segamini. Mina saan aru küll, sest teen seda mõnikord isegi – ajan sõnu segamini. Või ütlen hoopis valesti. Seda juhtus rohkem küll siis, kui ma veel päris väike olin. Näiteks onu Markot nimetasin ma mõnikord kogemata issiks. Ja tädi Maria kohta ütlesin tädi Lia, sest Maria oli liiga pikk ja *r*-tähte ma ka ei osanud. Nüüd kutsun teda naljaviluks tädi Džässiks, sest tal on

saksofon ja ta teeb sellega džässmuusikat. Sa kindlasti imestad, kuidas ma tean nii keerukat sõna nagu „džäss”, aga kui sul oleks saksofoniga tädi, teaksid sinagi.

Kõige lihtsam on nende inimestega, keda sa ei tunne. Neid ei pea kuidagi nimetama ega kutsuma. Ka tädi Maria meest onu Priitu ei kutsunud ma väiksenäna kuidagi, sest ma kartsin teda natuke. Ta tundus selline ... prillidega ja tõsine. Aga nüüd ütlen talle onu Priit ja löön patsi ja tema käsib mul hästi kiiresti korrata: „Karl Priidu läks Riiga, Karl Priidu läks Riiga, Karl Priidu läks Riiga ...” Esimesed paar korda tulevad mul ilusasti välja, aga siis hakkavad tähed segamini minema: „Karl Priidu räks Riiga, Karl Priidu räks liiga” ja nii edasi. Ometi olen ma ema ja isaga Riias käinud ja tean isegi seda, et Riia on Läti pealinn. Aga tundub, et onu Priidu lause kordamist see teadmine lihtsamaks ei tee.

Vanaema ütleb kõikide mu nimede kohta, et heal lapsel ongi mitu nime. Aga miks siis kutsub ema mind mitme nimega – Karl ja Priidu – just nendel kordadel, kui ma olen olnud paha laps? Oeh, jõuamegi jälle algusse tagasi. See nimeasjandus on ikka keeruline. Aga huvitav ja naljakas ju ka. Sellepärast ma tahangi suureks saades nimeuurijaks hakata.

Siis ma uurin välja, mida tähendavad kõik need põnevad nimed, mis on teistel minu klassi poistel: näiteks

Matrix ja Declan ja Rico Rasmus ja Händrju. Enda nime või nimede tähendust ma juba tean. Sest ükskord, kujuta ette, kohtusin ühe kuulsa lastekirjanikuga, kes kinkis mulle oma raamatu, surus mul kätt ja küsis, mis mu nimi on. Ja kui ma vastasin, et Karl Priidu, siis tema ütles, et äge, sest Karl tähendab täitsameest ja Priidu rahulikku. Veel ütles ta, et temale taheti kunagi samuti Priidu nimeks panna, aga pandi hoopis Anti. Vaene onu kirjanik!